

T CARİ İLEMLERDE TAİNİR REHN KANUNU LEX COMMISSORIA ANLAMASINA İSTİSNA GETİRİLMEDİĞİ ÜZERİNDE ERLENDİRME

AN EVALUATION REGARDING WHETHER THE PLEDGE OF MOVABLES IN COMMERCIAL TRANSACTIONS CODE REGULATES AN EXCEPTION TO THE BAN OF LEX COMMISSORIA

Aslı, MAKARACI BAĞAK*

 <https://doi.org/10.21492/inuhfd.598731>

Makale Bilgi

Gönderilme: 30/07/2019
Kabul: 26/12/2019

Anahtar Kelimeler

Ticari İlemlerde
TaİNir Rehni,
TaİNir Rehni,
Tescilli Rehni,
Lex Commissoria
Yasa ..

Özet

6750 Sayılı, Ticari İlemlerde TaİNir Rehni Kanunu ile birlikte Türk Medeni Kanununun taİNir rehni hükümlerinden farklı düzenlemeler getirilmiştir. Bu Kanun ile birlikte kapsam, daha genişlemi olan yepyeni bir tescilli taİNir rehni sistemi yürürlüğe girmiştir. Kanunun getirdiği tek değişiklik rehni kuruluşuna ilişkin olmayıp, borçlunun borcunu ödememesi halinde ilişkin de özellikli düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre rehinli alacaklı, borçlunun borcunu ödememesi halinde rehni paraya çevrilmesi talebinden önce rehin konusunun mülkiyetini talep etme yetkisini kullanabilmektedir. Getirilen bu yeni düzenlemenin rehin sistemimizin temel prensibi olan lex commissoria yasa ,na aykırı olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Çalınmamış, daha önce bu görüşler , , ,nda getirilen düzenlemenin yasa a aykırı, kolu turup olu turmadığı , konusu oldu u tartışılmı, t.r. Öncelikle bu husus incelendikten sonra yeni düzenlemenin söz konusu yasa a bir istisna olarak kabul edilip edilemeyeceği incelenmiştir. En son olarak ise, lex commissoria yasa , tanınmı, ve amacından hareketle, rehinli alacaklı,nın mal, satılmı, alma hakkı,nın bu yasak kapsamında yer alıp almadığı , üzerinde durulmuştur.

Article Info

Received: 30/07/2019
Accepted: 26/12/2019

Keywords

Movable Pledge in
Commercial
Transactions,
Movable Pledge,
Registered Pledge,
Lex Commissoria Ban.

Abstract

With the Law No. 6750 on Movable Pledge in Commercial Transactions different regulations have been introduced from the provisions of the movable pledge of the Turkish Civil Code. By this Law, a new registered movable pledge system which has expanded in scope has come into force. The only amendment introduced by the Law is not related to the establishment of the pledge, but specific regulations have been introduced regarding the inability of the debtor for paying his debt. Accordingly, if the pledged debtor does not pay his debt, the pledged creditor can use his authority to request the transfer of ownership of the pledged object before the request of conversation of the pledge into the money. It is important to determine whether this new regulation is contrary to the prohibition of lex commissoria which is the basic principle of our pledge system. In our study firstly the different legal views about the scope of lex commissoria ban will be explained then in the light of these opinions it is discussed whether the regulation brought is against the ban. By analyzing different opinions, how these provisions should be evaluated against lex commissoria ban will be explained. Finally, based on the description and scope of lex commissoria ban, it will be evaluated whether the right of the pledged creditor to purchase the property is covered by this prohibition.

 Bu eser [Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır

* Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD.

 asli.makaraci@law.bau.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-8854-914X>

I. G R

6750 say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu (T TRK) 28.10.2016 tarihli 29871 say,l, Resmi Gazete'de yay,nlanm, olup, 01.01.2017 tarihinde yürürlü e girmi tir¹. Bu Kanun ile birlikte 1447 say,l, Ticari letme Rehni Kanunu yürürlükten kalkm, t,r. Yürürlü e girmesinden k,sa bir süre sonra Kanunda, 10.03.2018 tarihli 30356 say,l, Resmi Gazete'de yay,nlanan 7099 say,l, Kanun ile de i iklim yap,lm, t,r. Kanunun en önemli faydas, baz, ta ,n,r mallar,n üzerinde teslimsiz, sicile tescil sureti ile ta ,n,r rehni kurulmas, imkan, sa lanm, olmas,d,r. Zira ta ,n,r mallar üzerinde rehin tesisinin, münhas,r zilyetli in devri suretiyle kurulmas,n,n çe itli sak,ncalar do urdu u ö retide ifade edilmekteydi². Bu düzenleme yap,l,rken her ne kadar Kanunun gerekçesinde ifade edilmese bile, her iki düzenlemenin incelenmesi sonucunda UNCITRAL Teminatlı lemler Model Kanununun örnek al,nd, ,n, söylemek yanl, olmaz³. Nitekim çal, mam,z,n konusu olan rehinli alacakl,n,n rehin konusunun mülkiyetini talep etme yetkisi söz konusu Model Kanun'da yer alan bir düzenlemedir⁴.

Getirilen düzenleme ile birlikte, ticari i letmenin bir bütün olarak rehininin yan, s,ra (T TRK m.5/2), ticari i letme sahibine bir ya da birden fazla ta ,n,r, teslimsiz rehneme imkân, getirilmi tir⁵. Ancak bunun için rehin veren ve rehinli alacakl,n,n Kanun'da belirtilen ki ilerden biri olmas, gereklidir. Kanunun 3. maddesi gere ince, rehin sözleşmesinin bir taraf,nda kredi kurulu u, di er taraf,n,n da tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbab, olabilece i gibi; rehin sözleşmesi esnaf ve tacirler aras,nda veya birbirleri ile de akdedilebilir.

Rehne konu olabilecek varl,klar ise, T TRK m.5'æte say,lm, t,r. Buna göre; rehin hakk,, alacaklar, çok y,ll,k ürün veren a açlar, fikri ve s,nai mülkiyete konu haklar, hammadde, hayvan, her türlü kazanç ve iratlar, ba ka bir sicile kayd, öngörülme ve idari izin belgesi niteli inde olmayan her türlü lisans ve ruhsat, kira geliri, kirac,l,k hakk,, makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, i makineleri, elektronik haberle me cihazlar, dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul i letme tesisat,, sarf malzemesi, stoklar, tar,msal ürün, ticaret unvan, ve/veya i letme ad,, ticari i letme veya esnaf i letmesi, ticari plaka ve ticari hat, ticari proje, vagon, bu f,krada say,lanlardan üçüncü ki iler zilyetli indeki ta ,n,r varl,k, hak ve payl, mülkiyet haklar,, benzeri her türlü ta ,n,r varl,k ve hak üzerinde tesis edilebilir.

Kanun'da getirilen dikkat çekici hüküm, T TRK m.14/f.1/a'da düzenlenen rehinli alacakl,n,n rehin konusunun mülkiyetinin devrini talep etmesidir. Sözü geçen hükme göre,

öí borçlar,n süresinde ifa edilmemesi hâlinde alacakl,, birinci derece alacakl, ise icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 say,l, cra ve flas Kanununun 24 üncü maddesi uyar,ncı rehinli ta ,n,r,n mülkiyetinin devrini talep edebilir. Bu halde icra dairesi, bu devri Sicile bildirir. Rehlinli ta ,n,r,n, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci f,kras, uyar,ncı belirlenen de erinin, birinci derece alacakl,n,n toplam alaca ,ndan fazla olmas, durumunda, aradaki fark miktar,ndan, di er derecelerdeki alacakl,lara kar ,, birinci derece alacakl, ile rehin veren müteselsilen sorumludur.ö

Çal, mam,z,n konusunu, söz konusu hükmün lex commissoria yasa ,na ayk,r,l,k te kil edip etmedi inin tespiti olu turmaktadır. Bilindi i üzere, Roma hukukunda MS. 326 y,l,na kadar geçerli kabul edilen lex commissoria anla mas,⁶, mparator Constantinus taraf,ndan

¹ Bu çerçevede Gümrük ve Ticaret Bakanl, , taraf,ndan ikincil mevzuatlar düzenlenmi tir: Rehlinli Ta ,n,r Sicili Yönetmeli i, Ticari lemlerde Rehin Hakk,n,n Kurulmas, ve Temerrüt Sonras, Haklar,n Kullan,mas, Hakk,nda Yönetmelik, Ticari lemlerde Ta ,n,r Varl,klar,nd e er Tespiti Hakk,nda Yönetmelik (31.12.2016 Tarihli, 29935 3. Mükerrer say,l, RG.).

² FOËX, Bénédicte: *öSûretés mobilière: un si long silence (Variations sur un air de cha-cah)ö*, Colloque en l'honneur du Professeur Gilles Petitpierre, Le législateur et le droit privé, Schulthess, Genève 2006, s.89 vd.; MAKARACI BA AK, Asl.: Ta ,n,r Rehni Sözle mesi, On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2014, s.369 vd.

³ Ayn, yönde bkz. HAMACIO LU, Esra/KARAMANLIO LU, Argun: 66750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanununa li kin Baz, Tespitlerö, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XIII(2), 2016, s.98; ENOCAK, Kemal/KAHRAMAN, Zafer/TUNCER KAZANCI, dil/ÖCAL APAYDIN, Bahar: Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni, Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2019, s.14.

⁴ Bkz. Model Kanun m.80 vd. Model Kanunun frans,zca metni için bkz. http://www.uncitral.org/uncitral/fr/uncitral_texts/security/2016Model_secured.html (10.07.2019).

⁵ Nitekim Ta ,n,r Rehni Sözle mesi isimli eserimizde bu yönde düzenleme getirilmesi gerekti ini ifade etmi tik (MAKARACI BA AK, s.375). Sicilli ta ,n,r rehinine ili kin önerimiz için bkz. MAKARACI BA AK, s.379 vd.

⁶ Taraflar,n, borcun ifa edilmemesi halinde rehinli alacakl,ya rehin konusu mal,n mülkiyetinin geçece i yönündeki anla malar, lex commissoria anla mas,d,r (HELVACI, lhan: Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasa , (MK m.788/c. 2 ve MK m.863), Alfa Yay,nlar,, stanbul 1997, s.1).

yasaklanm, t,r⁷. Yasak birçok nedene dayanmaktadır.⁸ İlk neden söz konusu anla man,n rehin hakk,n,n özüne ayk,r, olmas,d,r. Çünkü rehin hakk,, rehinli alacakl,ya borç ödenmedi i zaman rehin konusunun paraya çevrilerek alaca ,n, elde etmesi imkan,n, sa lamaktadır. Oysa bu sözleşme ile rehinli alacakl, rehin konusuna sahip olmaktadır. Lex commissoria anla mas,n,n kabulü halinde yeni bir rehin hakk, do ar⁹. Bu anla man,n yasaklanmas,n,n bir di er sebebi ise, rehin verenin a ,r, yararlanmaya kar , korunmas,d,r. Ancak burada ifade edilen a ,r, yararlanmada TBK m.280'de aranan artlar aranmaz¹⁰. Zira burada kastedilen öistismar edilmeödir¹¹. Rehlinli alacakl,, borcunu ödemedi i takdirde, rehin vereni sömürerek daha de erli olan rehin konusuna sahip olmakta ve haks,z kazanç elde etmektedir¹². Rehlinli alacakl,n,n rehin verenin zor durumundan yararlanmas,, ayn, zamanda ahlaka ayk,r, bir sonuç elde edilmesi olarak de erlendirildi i için de yasaklanm, t,r¹³.

Sonuç olarak, lex commissoria anla mas,n,n yasaklanmas,n,n amac,n,n rehin veren borçluyu korumak ve rehin konusu ile teminat alt,na al,nan alacak aras,ndaki fark,n, rehinli alacakl,ya intikalini engellemek oldu u söylenebilir¹⁴.

Çal, mam,zda ilk olarak, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ve Ticari lemlerde Rehin Hakk,n,n Kurulmas, ve Temerrüt Sonras, Haklar,n Kullan,ımas, Hakk,nda Yönetmeliköte¹⁵ yer alan, rehin konusunun mülkiyetini talep etmeye yönelik düzenlemeler ele al,nacak; daha sonra ö retide bu hükümlerin lex commissoria yasa ,na ayk,r,l,k te kil edip etmedi ine ili kin görü ler ve gerekçeleri aç,klanacaktır. Son olarak ise lex commissoria yasa ,na ili kin görü lerden hareketle kanaatimiz ortaya konulacaktır.

II. T CAR LEMLERDE TA INIR REHN KANUNUNDA TANINAN MÜLK YET N DEVR N TALEP HAKKIĞNA L K N DÜZENLEMELER

Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu m.14/1/a gere ince, borçlunun temerrüde dü mesi halinde¹⁶, birinci derece alacakl,¹⁷ icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 say,l, cra

⁷ UMUR, Ziya: Roma Hukuku: E ya Hukuku (Ayni Haklar), Filiz Kitabevi, stanbul 1983, s.163; HELVACI, s.27 vd.; KARAMAN, Ba ak: Roma Hukukunda Rehin Akti, Galatasaray Üniversitesi Yay,nlar,, stanbul 2008, s.39 vd.; KARADEN Z ÇELEB CAN, Özcan: Roma E ya Hukuku, 3. Bas,, Turhan Yay,nevi, Ankara 2006, s.300. Lex Commissoria anla mas,n,n tarihi ve yasaklanmas, için bkz. HELVACI, s.7 vd.; KARAGÖZ ÇOKYA AR, Havva: öRoma Hukukunda Lex Commissoria Yasa ,n,n Kapsam, ve Bu Yasa ,n Uygulama Alan,n, Daraltan lemlerö, Prof. Dr. Ayd,n Aybayö Arma an, Vedat Yay,nlar,, stanbul 2004, s.132 vd.; BUDAK, Ali Cem: cra ve flas Hukukunda Kiralayan,n Hapis Hakk,n,n Kullan,ımas,, Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2003, s.52 vd.; TUNÇ YÜCEL, Müjgan: Banka Alacaklar,n,n pote in Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi, On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2010, s.68 vd.; ERDO MU , Belgin: öRoma Hukukunda Borcun Ayni Teminat,na Genel Bak, ö, Ümit Do anayö An,s,na Arma an, stanbul 1982, s.269 vd.; GÜNEL, Onur Kerem: Lex Commissoria Yasa ,, Kar , Yay,nlar,, Ankara 1998, s.16 vd.

⁸ Lex commissoria yasa ,n,n var olu nedeninin ihkak-, hak yasa , oldu unu kabul eden bir görü de bulunmaktadır (GIHA, Negib: Le pacte comissoire, Kundig, Genève 1947, s.81 vd).

⁹ DAVRAN, Bülent: Rehin Hukuku Dersleri, stanbul Üniversitesi Yay,nlar,, stanbul 1972, s.18. Ayr,ca bkz. UTKU, Doruk: S,nai Haklar,n Rehni, Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2009, s.351.

¹⁰ CANSEL, Erol: Türk Menkul Rehni Hukuku, C. I, Teslim artl, Menkul Rehni, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara 1967, s.189; HELVACI, s.74; KUNTALP, Erden: öLex Commissoria Yasa , Kavram,, Ko ullar, ve Uygulama Alan,ö, nan K,raçö Arma an, GSÜ Yay,nlar,: 1, s.154. Kuntalp, burada mülkiyetin alacakl,ya geçi inin ona sa layaca , yarar ile rehin verene sa layaca , yarar aras,nda aç,k orant,s,zl,k olmas, unsurunun aranmas, gerekti ini kabul etmektedir (KUNTALP, s.154). Lex commissoria yasa ,n,n a ,r, yararlanmadan farklar, için bkz. GÜNEL, s.61 vd.).

¹¹ DEREL , Zeliha: Lex Commissoria Yasa ,, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dal,, 2009, Yay,mılanmam, Yüksek Lisans Tezi, s.64.

¹² KÖPRÜLÜ, Bülent/KANET , Selim: S,n,rl, Ayni Haklar, 2. Bas,, Fakülteler Matbaas,, stanbul 1982-1983, s.281; TEK NAY, S.Sulhi: Menkul Mülkiyeti ve S,n,rl, Ayni Haklar, Filiz Kitabevi, stanbul 1994, s.104; SAYMEN, Ferit Hakk,/ ELB R, Halid Kemal: Türk E ya Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, stanbul 1963, s.690; GÜRSOY, Kemal T./EREN, Fikret/CANSEL, Erol: Türk E ya Hukuku, 2. Bas,, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, Ankara, 1984, s.1110; ROSSEL, Virgile/MENTHA, F.H.: Manuel de droit suisse, droit réel autres que la propriété,-possession- registre foncier, T. III, Payot, Lausanne 1930, no. 1655; CANSEL, s.188; GIHA, s.78.

¹³ CANSEL, s.189; SAYMEN/ELB R, s.690.

¹⁴ GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1110; CANSEL, s.189; SAYMEN/ELB R, s.690; KÖPRÜLÜ/KANET , s.281; GIHA, s.78 vd.; HELVACI, s.77.

¹⁵ Çal, mam,zda Yönetmelik olarak ifade edilecektir.

¹⁶ Her ne kadar T TRK m.14/1/a'de yer alan öborçlar,n süresinde ifa edilmemesi hâlindeö ifadesi nedeniyle borçlunun temerrüde dü mesine gerek bulunmad, , sonucuna var,labilecek ise de, hükmün ba l, ,n,n öTemerrüt Sonras, Haklarö olmas, nedeniyle ve Yönetmelik'in de nazara al,nmas, sonucunda, borçlunun temerrüde dü mesi gerekti inin kabulü yerinde olur (Ayn, yönde ANTALYA, Gökhan/ACAR, Faruk: Ticari lerde Ta ,n,r Rehni, Aristo Yay,nlar,, stanbul 2017, s.143). Aksi görü te ARKAN, Sabih: Ticari letme Hukuku, 25. Bas,, Banka ve Ticaret Hukuku

ve flas Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca rehinli taahhüt mülkiyetinin devrini¹⁸ talep edebilir (Ayn, hüküm Ticari lemlerde Rehin Hakkında Kurulması, ve Temerrüt Sonrası, Hakları Kullanılması, Hakkında Yönetmelik'in 29. maddesinde de düzenlenmiştir.).

Rehin sözleşmesinde ilerleme sisteminin belirlenmesi olması, halinde tescil anında göre belirlenen ilk rehin alacaklısı, veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi, rehin sözleşmesinde sabit derece sisteminin belirlenmesi olması, halinde ise, derece ve sıra olarak en önde bulunan rehin alacaklısı, veya temsil ve ilzama yetkili temsilcisi (Yönetmelik m.31), borçlunun temerrüde olduğu mesinden itibaren¹⁹ yedi gün içerisinde, mülkiyetin devrini takip talebi ile isteyebilir (Yönetmelik m.30)²⁰. Bu süre içerisinde takip talep edilmemesi halinde mülkiyetin devrini talep hakkı devir²¹. Yönetmelik m.31/5 gereğince, takip talebinin ekinde Ticari lemlerde Taahhüt Varlıklarında Devir Tespiti Hakkında Yönetmelik uyarınca düzenlenen ekspertiz/derleme raporuna yer verilmelidir. T TRK m.14/1/a gereğince, icra dairesi, bu devri sicile bildirir.

Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Kanunu m.14/1/a'ya göre, rehin konusunun devri birinci derecedeki alacaklıdan alacaklıya, yani fazla bir tutar ise, aradaki fark miktarında rehinli alacaklı tarafından ödenmemesi halinde, birinci derece alacaklı ile rehin veren devir derecelerdeki alacaklılara karışık, müteselsilen sorumludur. Yönetmelik m.38'de ise aynen, husus iki aşamadan düzenlenmiştir²². İlk olarak alacaklıdan alacaklıya, yani rehin konusunun ekspertiz raporuna göre belirlenen devirden daha fazla olması, hali düzenlenmiştir. Buna göre, alacaklı, ekspertiz raporunda belirtilen tutarın onda dokuzunu alacaklıya mahsup ederek varlık mülkiyetinin devrini talep edebilir. İcra dairesi tarafından, alacaklıdan fark tutar, ile devir alacaklıların öncelik hakkı ve alacak tutarına ilişkin rehin açılış belgesi düzenlenerek rehinli alacaklılara verilir. Yönetmelikte ikinci hal olarak ise, rehinli alacaklıdan alacaklıya rehin konusuna ilişkin ekspertiz raporunda belirtilen devirden daha az olması, ihtimali yer almaktadır. Bu halde ise, rehinli alacaklı, fazla olan tutar, icra müdürlüğü hesabına yatırılarak mülkiyeti devralabilir. Aradaki farka ilişkin tutar devir rehinli alacaklılara öncelik sırasına ve hisselerine göre paylaştırılır. Aynen, sıradaki olan rehinli alacaklılar arasında o sıraya düşen tutar, rehinli alacaklıların alacakları oranında dağıtılır. Alacaklıdan bir kısmını, veya tamamını alamayan devir rehinli alacaklılara icra dairesi tarafından rehin açılış belgesi verilir.

Ancak Yönetmelik m.38, t.p.k., Kanun'un m.14/1/a'da olduğu gibi, fark tutarın icra müdürlüğü hesabına kaydedilmemesi halinde, borçlu ile rehin verenin bu tutar kadar müteselsilen sorumlu olacağına düzenlemiştir. Oysa Yönetmelik m.38/2 gereğince, bu tutar yatırılmadan mülkiyet rehinli alacaklıya devredilemez. Dolayısıyla rehin verenin sorumluluğunu do uracak bir durum doğmaz. Bunun yanı sıra, rehin verenin neden birinci sıradaki rehinli alacaklı ile müteselsil sorumlu olduğu da anlaşılmamaktadır. Zira rehin konusunun devri yatırılmaz ise mülkiyet devrolunmaz ve bu halde rehin verenin rehinden doğan sorumluluğu devam eder. Rehlinli alacaklıdan artan bedeli ödemesi halinde ise (ki bu bedel icra dairesine ödenir), rehinli alacaklıdan da sorumluluğunu gerektirecek bir durum kalmaz.

Kanaatimizce, bu düzenlemede rehin verenin asıl borçlu olmadığı, hal ele alınmaktadır.

Ara tırma Enstitüsü, Ankara 2019, s.67, dn. 3; BAYDAK, Ecrin: Ticari lemlerde Taahhüt Rehni, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2018, s.205.

¹⁷ Her ne kadar Kanun'da birinci derece alacaklı terimi kullanılarak sadece derece sisteminde rehinli alacaklıdan bu hakka sahip olduğu izlenimi yaratılmı olsa da, Yönetmelik m.31/1/a'da ilerleme sisteminin kabul edilmiş olması, halinde devir birinci sıradaki rehinli alacaklıdan bu hakka sahip olduğu anlaşılmaktadır (Ayn, görüş te ANTALYA/ACAR, s.144 vd. Bu konuda ayrıca bkz. AYHAN, Rıza/ÇALDIRAN, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet, Ticari lemlerde Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2019, s.195).

¹⁸ Gümüş, mülkiyetin devri ifadesinin, ötaahhüt varlıklarında sadece taahhüt ve ya ile sınırlı olmaması, ve hakları da bu kavrama dahil olması, sebebiyle, hak devri olarak anlaşılmayacağına, ve böylece anlaşılmaması, halinde karışık problemleri açıklar (Bkz. GÜMÜŞ, M.Alper: 06750 Sayılı, Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Kanunu Bakımından Temerrüt Sonrası, Hakları, Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Sempozyumu, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 16 Nisan 2018, Ankara 2018, s.206 vd.). Bkz. ANTALYA/ACAR, s.146 vd. Konuyu sadece lex commissoria yasa, kapsamında incelediğimiz için bu hususları ayrıntıya girmiyoruz.

¹⁹ Gümüş, temerrüde olduğu mesinden itibaren yedi günlük sürenin işlemeye başlamasına kadar kabul etmektedir (GÜMÜŞ, s.208).

²⁰ Yönetmelik m.31 gereğince, rehinli taahhüt varlık mülkiyetinin devrinin talebi sözlü, yazılı, veya elektronik ortamda yapılabilir. Takip talebinde; rehin alacaklısının Yönetmelik m.9/1/a'da belirtilen bilgileri, borçlunun Yönetmelik m.9/1/b'de belirtilen bilgileri, rehlin güvence olduğu tutarı ve borç bilgileri yer alır. Devir talebi hali hazırda malikene yöneltilir (ÖZ, Turgut: Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Kanunu İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(2-3), 2017, s.177; GÜMÜŞ, s.208).

²¹ GÜMÜŞ, s.208.

²² Yönetmelikte yer alan bu düzenleme Kanun'da öngörülmemektedir (GÜMÜŞ, s.213 vd.)

Zira, borçlunun sonraki rehinli alacaklara kar , sorumlulu u borç sona erene kadar tüm malvarl , ile devam eder²³. Bu nedenle hüküm, borçlu d ,nda üçüncü bir kiinin rehin veren olmas, halinde anlamlıdır. Ancak bu durumda rehin verenin sadece e ya ile sorumlulu u söz konusu olur.

Ayr,ca üzerinde durulmas, gerekmektedir ki, burada rehin veren ifadesi, rehinli varl ,n halihazırdaki sahibini ifade etmektedir²⁴, müteselsil sorumlulu un sadece rehni ilk tesis eden için bulundu u görü üne katılmamaktadır.

Sadece ilk s,radaki alacaklar, de il, Yönetmelik m.40 gere ince, di er rehinli alacaklar da s,rayla rehin konusunun mülkiyetinin kendilerine devrini icra müdürlü ünden talep edebilirler. Di er rehinli alacaklar,n bu hakk, kullanabilmeleri, öncelikli rehinli alacaklar,n borçlunun temerrüdünden itibaren yedi gün²⁵ içerisinde mülkiyeti talep etmemesi ko uluna ba lıdır.

En nihayetinde T TRK 16. maddesinde müeyyideler düzenlenmiştir. Hükümün birinci fıkras,n b bendi gere ince, borçlunun borcunu ödememesi ve rehinli varl ,n mülkiyetini devretmemesi halinde, alaca ,n, tamamen veya kısmen tahsil edemeyen rehinli alacaklar,n ikayeti üzerine, güvence alt,na alın,an borç tutar,n,n yar,s,n, geçmemek üzere adli para cezas, uygulanır.

III. DÜZENLEMELER N LEX COMMISSORIA YASA I KAPSAMINDA OLUP OLMADI NA L K N GÖRÜ LER

A. Lex Commissoria Yasa ,na Aykır, Oldu u Görü ü

Ö retide bir görü , rehinli alacaklara mülkiyeti talep etme yetkisi tanınmas,n,n lex commissoria yasa ,na aykır, oldu u yönündedir²⁶. it mamolu²⁷ göre, bu düzenleme Anayasa,n 13. maddesine aykır,dır. Bu görü uyarınca, sözleşme bu yönde koyulan kayıtlar da geçersizdir²⁸. Köro lu Ölmez²⁹ ise, Kanun ile rehinli alacaklara mülkiyetin devrini talep yetkisi verilmesinin lex commissoria yasa ,na aykır,lık tekil etmemekle birlikte, bu hususun sözleşme mede yazılm, olmas,n, yasa a aykır,lık olarak nitelendirmektedir.

Bu görü e göre, Kanun gere ince rehin tesisinden önce de erleme yapılmas, zorunlu değildir ve bu durum lex commissoria anlamas,n,n tehlikelerini arttıran bir durumdur. Bunun yanı sıra yüksek enflasyonlu dönemlerde de erleme yapılmas, rehin vereni koruyucu etkiyi sağlayamaz. Dolayısıyla rehinli alacaklar,n mülkiyeti devralmas, lex commissoria yasa , ile korunmak istenen menfaatleri zedeler³⁰.

B. Lex Commissoria Yasa ,na Kanun İstisna Getirildi i Görü ü

Ö retide bir görü e göre³¹, Ticari lerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ile birlikte lex commissoria yasa ,na ilişkin hükümlere bir istisna getirilmiştir. Antalya/Acar³², burada genel

²³ Benzer görü için bkz. GÜMÜ , s.212.

²⁴ Ayn, görü te GÜMÜ , s.213. Aksi görü te ÖZ, s.177.

²⁵ Yönetmelik m.40'da süre bir hafta olarak ifade edilmektedir. Oysa Yönetmelik m.30'da takip talebinin temerrüdün gerçekleşmesi müteakip yedi gün içinde yapılaca , belirtilmiştir. Bu nedenle kanun, zca söz konusu öbir haftao ifadesini öyedi gün olarak anlamak gerekir.

²⁶ POROY, Reha/YASAMAN, Hamdi: Ticari İletme Hukuku, 18. Bas., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s.80; T MAMO LU, Ba ak: Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Seçkin Yayınları, Ankara 2017, s.22, 40; B LG N, Hikmet, 6750 Sayılı, Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehni Kanunu'na İnceleme Raporu Hukuku Açısından Genel Bir Bakış, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 31, 2017, s.624. Son yazar, ekspertiz raporu ile belirlenen değerle malın devralınacak olmasıyla menfaatli, lex commissoria yasa , ile korunmak istenen menfaatin zedelenip zedelenmeyeceğinin somut olay bağlamında değerlendirilebileceğini, genelleme yapılamayacağını ifade etmektedir. Bkz. DURAN, Arif, Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehni Sözleşmesi Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri Ö Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(2), 2016, s.114.

²⁷ T MAMO LU, s.40. Benzer görü bkz. GÖLE, Celal/AYDO AN, Gökhan: Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehni Kanunu'nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, BAT DER, 33(1), 2017, s.45.

²⁸ GÖLE/AYDO AN, s.45.

²⁹ KÖRO LU ÖLMEZ, Beril: Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İletme Rehni, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 29(129), Mart 2017, s.279. Ayn, görü te bkz. GÖLE/AYDO AN, s.45.

³⁰ GÖLE/AYDO AN, s.45.

³¹ ANTALYA/ACAR, s.144; ATAKAN, Murat Can: Ticari İletmelerde Ta ,n,r Rehininin Sona Ermesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2018, 26(2), s.412; HAMAMCIO LU /KARAMANLIO LU, s.131; AYHAN, Rıza/ÇALAR, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet, Ticari İletme Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2019, s.194. Gümüş, lex commissoria yasa ,n,n paraya çevirme prosedürü gerçekleşmesiyle medeni rehin konusunun mülkiyetini devralmak olarak anlamas, halinde, hükümün bu yasa a istisna getirdiğini, ancak, amaçla alaca ,n, yarar elde edilmesinin önlemek olarak kabul edilirse, fazla tutar iade edildiği için mülkiyetin geçmesinin ihlal oluşturmadığını, ileri sürmektedir (GÜMÜ , s.205).

³² ANTALYA/ACAR, s.144.

yasa a bir istisna getirildi ini, özel hükmün genel hükme göre önceli i bulundu unu ifade etmektedir. Yazarlar, alacakl,n,n bu hakk, temerrüt sonrası, kullanabilece ini ve alacaktan fazla olan tutar,n iade edilece ini belirterek borçlunun sömürülmesinin söz konusu olmad, ,n, belirtmektedir.

O uz³³, hükmün lex commissoria yasa ,na istisna getirdi ini ve menfaatler dengesine uygun olarak rehin verenin haklar,n, istismar etmeyen ve kredi kurumunun alaca ,n,n tahsilini ekonomik ve daha k,sa sürede elde etmesini sa layacak düzenlemenin ölex commissoriaö yasa , kapsam,nda de erlendirilmemesi gerekti ini belirtmektedir. Özellikle kredi kurulu lar,n,n alacaklar,n,n tahsilinin uzun ve masrafl, olmas, sebebiyle rehinin paraya çevrilmesinde etkin bir mekanizma yaratmak amac,yla bu istisna getirilmi tir.

C. Lex Commissoria Yasa ,na Ayk,r,l,k Bulunmad, , Görü ü

Ö retide bir di er görü e göre³⁴, bu hüküm ve sözleşmeye koyulan kay,tlar lex commissoria yasa ,na ayk,r, de ildir. Bu görü e göre, yasa ,n dar yorumlanmas, gerekmektedir ve borçluyu koruyan düzenlemeler yap,lmamas, halinde mülkiyetin devrine ili kin hükümler yasak kapsam,na girmemelidir. Nitekim Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanununda rehin verenin haklar,n, koruyan düzenlemelere yer verilmi tir. Zira, rehin konusunun de erinin objektif olarak belirlenmesini sa layan bir yöntem getirilmi ve kulland,r,lan kredi tutar,ndan çok yüksek tutarda ta ,n,r,n rehin al,nmas, T TRK m.5,f.II son cümle ile yasaklanm, t,r. Bunun yan, s,ra, rehinli alacakl,n,n mülkiyeti talep yetkisi borçlunun temerrüde dü mesinden sonra do makta ve mülkiyet bundan sonra devredilmektedir (T TRK m.14,f.I). Rehin hakk, alaca ,n teminat,n, olu turmak kast, ile tesis edilmektedir, yoksa mülkiyeti devir almak amac,yla rehin al,nmamaktad,r³⁵. Rehinli alacakl,, ta ,n,r,n mülkiyetinin, de eri kar ,l, ,nda kendisine geçmesini talep etmektedir.

Ö retide lex commissoria yasa ,na ayk,r,l,k ve istisna bulunmad, ,n, temerrütten önce yap,lan anla man,n Kanunda öngörülmemesine dayand,ran bir görü ³⁶ bulunmaktad,r. Buna göre, rehinli alacakl,lar borç muaccel oldu u zaman Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanununda kendilerine tan,nan hakk, kullanmaktad,r. Rehin sözleşmesinde ise bu yönde bir kay,t koyulmas,na ili kin Kanunoda bir hüküm bulunmad, , için lex commissoria anla mas,na ayk,r,l,k bulunmamaktad,r. Çünkü sözleşme ile rehin konusunun mülkiyetini talep etme hakk, tan,nmamaktad,r.

Bir di er görü ise, lex commissoria yasa ,n,n ihlâl edilmedi ini, AY m.35 gere ince, kamu yarar, amac,yla mülkiyet hakk,na yönelik k,s,tlamalar,n ancak bir kanunla yap,labilece ini belirtmektedir. Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ile mülkiyeti talep hakk, düzenlendi i için ve sözleşme mülkiyeti talep yetkisine ili kin Yönetmelik hükmünün iptal edilmi olmas, nedeniyle yasa ,n ihlâli söz konusu de ildir³⁷.

D. De erlendirme

Bu hususta bir görü açıklamadan önce lex commissoria yasa ,n,n tan,m, ve unsurlar, üzerinde durmam,z gerekmektedir. Çünkü ancak bu yasa ,n amac,, kapsam, ve tan,m,na ili kin yapaca ,m,z tespitlere göre rehin konusunun mülkiyetinin devrini talep hakk,n,n niteli i tart, ,labilir.

1. Lex commissoria yasa ,n,n tan,m, ve artlar,

a. Tan,m,

Ta ,n,r rehni bak,m,ndan lex commissoria yasa , MK m.949da düzenlenmi tir. Hükme göre, rehinli alacakl, ile rehin verenin, borcun ödenmemesi halinde rehinli ta ,n,r,n mülkiyetinin

³³ O UZ, Sefer: Ticari lemlerde Teslimsiz Tescilli Ta ,n,r Rehni, Türkiye Bankalar Birli i Dergisi, S.100, Mart 2017, s.27.

³⁴ O UZ, s.25; GÜRPINAR, Damla: öTicari lemlerde Ta ,n,r Rehlinin Teslime Ba l, Ta ,n,r Rehni Kurallar,ndan Ayr,lan Yönleriö, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), 2017, s.145 vd. Gürp,nar yasa a ayk,r,l,k te kil etmedi i gibi, yasa ,n bir istisnas, da olmad, ,n, özellikle belirtmi tir.

³⁵ O UZ, s.25.

³⁶ HELVACI (ÜLGEN/KAYA/NOMER ERTAN), s.244.

³⁷ NARBAY, afak/Y,ld,z, M. Enes: öTicari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu Çerçevesinde Ticari letme Rehininde öRehinli Ta ,n,r Sicilinin Di er Sicillerle li kisi Üzerine De erlendirmeö, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2018, XXXIV(4), s.44, dpn. 19. Benzer görü için bkz. ARKAN, s.67, dn. 2.

alacakl,ya geçece i hususunda yapt,klar, sözleşle me geçerli de ildir. MK m.954/II gere ince, ta ,n,r rehnine ili kin hükümler hak ve alacak rehini bak,m,ndan da uygulanaca , için, lex commissoria yasa , hak ve alacak rehninde de bulunmaktadır,³⁸.

Ö retide lex commissoria yasa ,,

örehin konusu malvarl, , de erinin, tatmin edilmemesi halinde rehinli alacakl,ya ait olmas,n, sa lamaya yönelik her anla ma, alacakl,n,n tatmin edilmesine hizmet etmek ve rehinle teminat alt,na al,nan alaca ,n muacceliyetinden önce yap,lm, olmak kayd,yla kesin hükümsüz olmas,ö

olarak tan,mılanmaktadır,³⁹.

b. artlar,

Yukar,daki tan,ma göre, lex commissoria yasa ,n,n üç art, bulunmaktadır,⁴⁰:

lk olarak, yasaktan söz edebilmek için taraflar aras,nda teminat alt,na al,nan borcun ifa edilmemesi halinde, rehin konusu ta ,n,r e ya ya da hakk,n rehinli alacakl,ya devredilece ine ili kin anla ma olmal,d,⁴¹. Yasaklanan, rehinli alacakl,n,n tatmin edilmemesi halinde rehin konusu malvarl, ,n,n alacakl,ya ait olaca ,n,n kararla t,r,lm,as,d,r. Alacak muaccel olmadan önce, borcun ifas, ile ilgisi olmayan bir ekilde, rehin konusu malvarl, , üzerinde gerçek de erinden rehinli alacakl,ya al,m hakk, tan,nmas,, malvarl, ,n,n sat,m,, devri ve alaca , bedelden takas edilmesi halinde lex commissoria söz konusu de ildir⁴².

Yasaklanan rehin konusunun bedelsiz intikalini öngören anla malar,d,r. Örne in, teminat sa lanan alaca a göre çok az de eri olan bir ta ,n,r rehnedilmi olsa bile, rehinli alacakl,n,n rehin konusuna sahip olaca , yönündeki sözleşle me hükmü geçerli de ildir⁴³.

Konumuz aç,s,ndan da önemli olan tart, ma, rehin konusunun bedelli intikal edece ine ili kin anla malar,n yasak kapsam,nda olup olmad, ,d,r. Ö retide bir görü e göre⁴⁴ rehin konusunun, rehinli alacakl,n,n tatmin edilmedi i halde belirli bir bedel kar ,l, ,nda intikal edece i yönündeki anla malar geçerlidir. Bu görü e göre, lex commissoria yasa , ile rehin konusunun, ifa yerine edim olacak ekilde rehinli alacakl,ya geçmesi engellenmek istenmektedir. Rehin konusunun bir bedel kar ,l, ,nda intikali halinde, ödenmesi gereken bedel ile rehinle teminat alt,na al,nan alacak takas edilmeli ve takastan artan k,s,m ise rehin verene iade edilmelidir. Nitekim rehin tesis edildikten sonra ve alaca ,n muacceliyetinden önce rehin verenin, rehin konusu mal üzerinde tasarruf yetkisi bulunmaktadır,r. Bunun sonucunda, rehin veren isterse rehinli alacakl,ya rehin konusunu bir bedel kar ,l, ,nda devredebilir ve bedel ile borcunu takas edebilir. Ancak devir bedelinin rehin sözleşle mesi akdedilirken belirlenmesi halinde, rehin verenin bask, alt,nda olabilece i unutulmamal,d,r. Bu nedenle ancak rehin konusunun borsa veya pazar kar ,l, ,ndaki bedelle temellük edilece i yönündeki anla malar geçerli olmal,d,⁴⁵. Bu görü e göre, rehinle teminat alt,na al,nan alacak muaccel olduktan sonra yap,lan anla malar bu bask, olmadan akdedildi i için yasak kapsam,nda de ildir.

³⁸ S RMEN, Lale A.: Lale: Alacak Rehni, Türkiye Bankas, Vakf, Yay,nlar,, Ankara 1990, (K,saltma: Alacak Rehni), s.86 vd.; STEINAUER, Paul-Henri: Les droits réels, Tome III, 3. Ed., Stämpfli Verlag AG, Berne 2003, (K,saltma: Tome III), No. 3159; HELVACI, s.68 vd.; ÇAKIRCA, Seda Çi dem: Adi Alacaklar,n Rehni, stanbul 2006, s.55.

³⁹ HELVACI, s.81. Lex Commissoria yasa , hem geciktirici arta ba lanm, tasarruf i lemne yönelik anla malar,, hem de geciktirici arta ba l, borçland,r,c, i lemler için geçerlidir (Bu konuda ayr,nt,l, bilgi için bkz. HELVACI, s.93 vd).

⁴⁰ HELVACI, s.81 vd.; GÜNEL, s.18 vd. Bu konuda ayr,nt,l, bilgi için bkz. MAKARACI BA AK, s.275 vd.

⁴¹ Taraflar,n hem rehin konusunun kendili inden rehinli alacakl,ya geçece i hususunda anla malar,, hem de borcun ödenmemesi halinde rehin konusunun alacakl,ya devredilmesini öngören borçland,r,c, i lem yapmalar, yasak kapsam,ndad,r (HELVACI, s.95; BUDAK, s.65. Kar . KUNTALP, s.156 vd.).

⁴² HELVACI, s.83. Ta ,n,maz rehini ile ilgili olarak ayn, yönde görü için bkz. ROSSEL/MENTHA, Tome III, No. 1655; DAVRAN, s.18 vd.; AK PEK/AKINTÜRK, s.753. Bu yönde Yarg,tay karar, için bkz. 6. HD. 12.5.1975 T., 2105 E., 3512K. (KARAHASAN, s. 901). 6. HD. 12.5.1975 T., 2105 E., 3512 K.; 6. HD. 30.3.1993 T., 2567 E., 3830 K. (KUNTALP, Lex Commissoria, s.157, dn. 37). Bu konuda ayr,nt,l, bilgi için bkz. MAKARACI BA AK, s.275, dn. 396.

⁴³ BERK , s.160 vd.

⁴⁴ KUNTALP, s.154. Bu konuda bkz. SerPK. m.47/4/ b. Ayr,nt,l, bilgi için bkz. MAKARACI BA AK, s.276, dn. 400.

⁴⁵ DESSAUGES, Edouard: De la réalisation privée du gage, Imprimerie A. bovard-giddey, Lausanne 1934, s.42 vd.

Bir di er görü e göre ise⁴⁶, rehin sözleşmesi akdedilirken sözleşme yer alan intikale ilişkin her türlü hüküm yasak kapsamındadır. Kanunda lex commissoria yasa ,n,n ivazla olan ilişki kurulmamış, t.r. Bu nedenle ancak, alacak muaccel olduktan sonra rehin konusunun bedelli devrolacağına ilişkin sözleşmeler geçerlidir. Rehinle teminat altına alınan alacak muaccel olmadan önce, taraflar sözleşme ya da temlik anlaşması ile rehin konusunun rehinli alacaklıya devrini kararlaştırabilirler. Bu durumda, rehinli alacaklı, dilerse kararlaştırılan bedeli alacağı ile takas eder ve rehin konusunu devralır, dilerse rehni paraya çevrilmesi yoluna başvurabilir⁴⁷. Bu son halde rehin konusu mutlaka gerçek de eri üzerinden satılmalı, ve muvazaa söz konusu olmamalıdır.

Kanun, zca, kural olarak, alacak muaccel olmadan uygun bir bedelle mülkiyetin geçeceğine ilişkin anlaşmalar geçersizdir. Çünkü bedelin tayininde rehin veren rehinli alacaklı, n, n baskı, s, altındadır. Ancak, rehin konusu mal borsaya kote edilmiş oldu unda ya da piyasada cari bir de eri bulundu unda ivaz buna göre belirlenmekte ise, alacak muaccel olmadan önce yapılan sözleşmeler geçerli olabilir. Bununla birlikte bu halde dahi önemli olan, malın bedelinden arta kalan, n rehin verene iade edilmesidir.

Yine, alacak rehni, rehin verenin rızası ile alacağına rehinli alacaklıya ödenmesi veya rehinli alacaklı, n, n rehnedilen alacağı, tahsile yetkili kılınması, halinde lex commissoria yasa , bulunmamaktadır. Çünkü rehinli alacaklı, tahsil edilen alacağı, kendi alacağı ile takas etmekte ve artan bir tutar olması, halinde bunu rehin verene iade etmektedir⁴⁸.

Lex commissoria yasa ,n,n ikinci art., lex commissoria anlaşması, n, n borçlunun borcunu ifa etmesi amaçlına yönelik olmasıdır⁴⁹. Borcun ifası, amaçlına ,mayan ancak mülkiyetin devri sonucunu doğuran bir durum lex commissoria yasa , kapsamına girmez.

Lex commissoria yasa ,n,n üçüncü art., yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, lex commissoria anlaşması, n, n rehinle teminat altına alınan alacağına muacceliyetinden önce yapılmış olmasıdır⁵⁰. Bu husus hükmün amaçlından çıkarılmaktadır⁵¹. Zira bu halde, borçlu rehinli alacaklıya, tatmin etmediği için rehin konusunun paraya çevrilmesi yerine, tahsil ettiği rehinli alacaklıda kalmaması, ya da hak ve alacağına rehinli alacaklıya devredebilmesi hususunda taraflar anlaşmaktadır⁵². Alacağına tamamını muaccel olmayıp, bir kısmını muaccel olması, halinde de bu yönde anlaşmalar geçerlidir. Çünkü bu durumda da rehinli alacaklı, rehni paraya çevirme imkanına sahiptir⁵³. Alacağına muaccel olması,ndan sonra, rehin verenin rehin konusunu

⁴⁶ CANSEL, s.190, s.194; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1110; S R MEN, E ya Hukuku, 2. Bas., Yetkin Yayınlar, Ankara 2014, (Kısaltma: E ya Hukuku), s.746 vd.; ROSSEL/MENTHA, Tome III, No. 1655; O UZMAN, Kemal/SEL Ç , Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: E ya Hukuku, 20. Bas., İstanbul 2076, s.954, 1031; VEL DEDEO LU, H.fz, Veldet: Medeni Hukuk, Umumi Esaslar, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Miras Hukuku, E ya Hukuku, İstanbul 1969, s.517; WIELAND, C.: Çev. Smail Hakk, Karafaklı: Kanuni Medenide Aynı Haklar, 2. Cilt, 2. Bas., Ankara 1949, s.730; GIHA, s.140; HELVACI, s.100; GÜNEL, s.31.

⁴⁷ Bu husustaki tartışmalar için bkz. YILMAZ, Ejder: Ticari İlemlerde Tahsil Rehni Kanununa Göre Rehinli Alacaklı, n, n Alacağına, Tahsil Etme Yolları, Ticari İlemlerde Tahsil Rehni Sempozyumu, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 16 Nisan 2018, Ankara 2018, s.252 vd.; ENOCAK/KAHRAMAN/TUNCER KAZACI/ÖCAL APAYDIN, s.183 vd.

⁴⁸ S R MEN, Alacak Rehni, s.87.

⁴⁹ HELVACI, s.91 vd.

⁵⁰ O UZMAN/SEL Ç /OKTAY-ÖZDEMİR, s.1031; WIELAND, s.730; SAYMEN/ELBİR, s.690; ERTA , No. 2794; DAVRAN, s.19; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1110; CANSEL, s.192; AYAN, C. III, s.235; AK PEK/AKINTÜRK, s.754, 847; KÖPRÜLÜ/KANET , s.462; KUNTALP, s.155; S R MEN, Alacak Rehni, s.87; HELVACI, s.100 vd.; ÇAKIRCA, s.57.

⁵¹ HELVACI, İhan: Türk Medeni Kanununa Göre Sözleşme Medeni Doğru Potek Hakkında, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2008, (Kısaltma: potek Hakkı), s.264; GIHA, s.139; WIELAND, s.730; S R MEN, Alacak Rehni, s.87; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1110; CANSEL, s.191 vd.; HELVACI, s.101 vd.; GÜNEL, s.22; AYANO LU MORALI, Ahu: Mülkiyet Hakkında Teminat Amaçlı Devrine Yönelik İnceleme, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, GSÜ, 2006, s.223. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. HELVACI, s.101, dn. 278.

Ancak örnekte bir görüşe göre, diğer taraftan hükümsüz olduğu itibarıyla kararlaştırılan, ister borcun muaccel olması,ndan sonra isterse önce kararlaştırılmış olsun bu düzenleme hükümsüzdür [FOËX, Bénédicte: Le contrat de gage mobilier, Helbing & Lichtenhahn, Bâle 1997, (Kısaltma: Le contrat), No. 882 vd.].

⁵² CANSEL, s.192; ÖZÜTÇÜ, A. Tahir/DO RUSÖZ, M. Edip: Rehin Hukuku, Ulucan Matbaası, Ankara 1982, s.70.

⁵³ KUNTALP, s.155. Foëx ise, svMK m.894 (MK m.949) her türlü sözleşme medeni bahsettiği ve hükümde bir sonuçlama olmadığı için, bu hükmün *ratio*sunu da dikkate alınarak, alacak muaccel olduktan sonra da tarafların bu yönde sözleşme yapamayacakları, kabul etmektedir. Yazara göre, bu yöndeki sözleşme hükümlerinin svBK m.20 (TBK m.27) gereği geçersizdir (FOËX, Le contrat, No. 832 vd.).

devri, ifa yerine edim olarak ya da ifa u runa edim olarak kararla t,r,labilir⁵⁴.

Ancak yukar,da aç,klad, ,m,z üzere, borcun muacceliyetinden önce kararla t,r,lan her durum lex commissoria yasa , kapsam,na dâhil de ildir. Sözle menin akdedildi i s,rada rehin konusunun belirli bedel ile rehinli alacakl,ya devredilece i yolundaki anla malar, mal,n borsaya kote ya da piyasa de eri olmas, halinde geçerli olarak kabul edilebilir.

Rehin konusunun devri halinde fazlaya ili kin k,sm,n rehinli alacakl,da kalmas, ceza ko ulu olarak kararla t,r,lm, olabilir. Bu halde, hüküm ceza ko ulu niteli inde ise geçerlidir. Fazlaya ili kin k,sm,n iade edilmeyece ine ili kin hükmün ceza ko ulu mu yoksa lex commissoria anla mas, m, oldu una sözle medeki di er hükümler dikkate al,narak karar verilir⁵⁵. Ancak, fazlaya ili kin k,sm,n kalmas,n,n ceza ko ulu olarak kararla t,r,lm,as, halinde, bu düzenlemenin lex commissoria yasa ,n, dolanmak amac,yla getirilip getirilmedi i hususunun dikkatle incelenmesi gerekmektedir.

Yukar,da aç,klad, ,m,z artlar,n varl, , halinde, lex commissoria anla mas,n,n geçerli olmayaca , aç,kt,r. Lex commissoria art,n,n hükümsüz olmas, neticesinde, rehinli alacakl, mülkiyeti kazanamaz ve alaca ,n, ancak rehlin paraya çevrilmesi yolu ile elde edebilir.

2. Görü ümüz

Yukar,da k,saca de indi imiz düzenlemeler incelendi inde tespit edildi i üzere, rehinli alacakl,n,n rehin konusunun mülkiyetinin devrini talep etme hakk,n,n rehin sözleşme mesinden de il, kanundan do an bir hak oldu u görülmektedir⁵⁶. Taraflar isterlerse rehin sözleşme mesinde de bu hususa yer verebilir. Ancak sözleşme mede yer almasa dahi borçlu temerrüde dü er ise, rehinli alacakl, rehin konusunun mülkiyetini talep etme hakk,na sahiptir. Yönetmelik m.9⁵⁷da sözleşme mede yer almas, gereken zorunlu unsurlar aras,nda yer alan *Varsa temerrüt durumunda mülkiyeti devralma hakk,n, kullanaca , kayd,ö* Ticari lemlerde Rehin Hakk,n,n Kurulmas, ve Temerrüt Sonras, Haklar,n Kullan,lm,as, Hakk,nda Yönetmelikte De i iklik Yap,lm,as,na Dair Yönetmelik⁵⁷ m.2 ile zorunlu unsur olmaktan ç,kar,lm, t,r. Kanaatimizce Kanun ile tan,nm, bir hakk,n ayr,ca sözleşme mede zorunlu unsur olarak aranmas, yerinde bir düzenleme de ildi. Zira bu hakk,n sözleşme mede yer almamas, rehinli alacakl,n,n bu haktan faydalanamayaca ,n, dü ündürmekteydi. Oysa bu hak, ifade etti imiz üzere, sözleşme mede yer almasa dahi Kanun gere i sahip olunan bir hakt,r. Bunun kabulü ile birlikte zorunlu unsurlardan birinin sözleşme mede yer almamas,n,n hukuki sonucunun ne olaca ,n,n tart, ,lm,as,na da gerek bulunmamaktad,r⁵⁸.

Sözle menin zorunlu unsuru olmaktan ç,kar,lan mülkiyetin devrini talep etme hakk,n,n sözleşme mede yer almas,n,n sonucu ne olur? Kanundan kaynaklanan bir hak olmas,na ra men Göle/Aydo an⁵⁹, Yönetmelikte ilga edilen m.9/1⁶⁰ın Türk Medeni Kanunu⁶¹nun emredici hükümlerine ayk,r,l,k te kil etti ini, sözleşme mede yer alan mülkiyetin devrini talep etme hakk, tan,yan kay,tlar,n hüküm ve sonuç do urmayaca ,n, kabul etmekteydi. Kanaatimizce her ne kadar Yönetmelik hükmü ilga edilmi olsa da, taraflar,n sözleşme mede bu yönde koyduklar, hüküm, zaten Kanundan kaynaklanan bir hakk,n tekrar,ndan ibaret olup geçerlidir. ster düzenlemenin lex commissoria yasa ,na ayk,r, oldu u görü ü, ister lex commissoria yasa ,na istisna oldu u görü ü kabul edilsin, söz konusu hak Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu⁶²nda tan,nd, , müddetçe sözleşme medeki bu yöndeki ko ullar da geçerlidir. Yukar,daki görü da geçerlidir. Ancak, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu⁶³nun mülkiyeti talep etmeye ili kin hükmünün iptali halinde ileri sürülebilir. Zira bu hak, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ile tan,nm, olup, söz konusu Kanun, Türk Medeni Kanunu⁶⁴na göre özel kanun niteli indedir.

Ancak önemle belirtmek gerekir ki, mülkiyetin devri talebi sözleşme mede yer alsa dahi, ta ,n,r,n mülkiyetinin kendili inden geçece inin kararla t,r,lm,as, lex commissoria yasa ,

⁵⁴ KÖPRÜLÜ/KANET , s.462; SAYMEN/ELB R, s.690; WIELAND, s.730; GÜRSOY/EREN/CANSEL, s.1110; AYAN, C. III, s.241. Bkz. STEINAUER, Tome III, No. 3122a. Eskiocak, ifa u runa edimde mal,n mülkiyetinin iktisab, söz konusu olmad, , için, borç muaccel olmadan da ifa u runa edim hususunda anla ma yap,labilece i görü ündedir (ESK OCAK, s.191).

⁵⁵ CANSEL, s.194.

⁵⁶ Ayn, görü te B LG N, s.622. Gümü , bu hakk,n öyasa kaynakl, bir ayni talep hakk,ö oldu unu ifade etmektedir (GÜMÜ , s.204).

⁵⁷ RG. 22.05.2018 T., S.30428.

⁵⁸ Bkz. GÜRPINAR, s.143.

⁵⁹ Bkz. GÖLE/AYDO AN, s.45.

kapsam,ndad,r. Ayr,ca sözle mede ta ,n,r,n de eri ile alacak aras,ndaki de er fark,n,n iade edilmeyece i kararla t,r,lm, ise, bu da yine lex commissoria yasa , kapsam,ndad,r⁶⁰. Bu nedenle Kanunda getirilen düzenleme ile ticari i lemlerde ta ,n,r rehninde lex commissoria yasa ,n,n kald,r,ld, , görü üne⁶¹ kat,lmamaktay,z. Nitekim hem Kanun m.14/1/a hem de Yönetmelik m.38/2 hükmü rehin konusunun teminat alt,na al,nan borcu a mas, halinde rehinli alacakl,n,n bu tutar, borçluya ödeyece ini belirtmektedir. Bu aç,klamalar,m,z , , ,nda belirtmek gerekir ki, taraflar,n sözle me ile mülkiyeti talep etme yetkisini tan,malar,n,n söz konusu olmad, , için lex commissoria yasa ,na ayk,r,l,k bulunmad, , görü üne⁶² kat,lmamaktay,z. Zira Kanun'un tan,d, , bir yetkinin sözle mede tekrarlanmas, halinde de lex commissoria yasa , söz konusu olmamaktad,r. Bu durumda sözle mede mülkiyeti devralma hakk,n,n kullan,laca ,n,n yaz,lm, olmas, yasa a ayk,r,l,k niteli ini ta ,mamaktad,r.

Rehin sözle mesinde yer almasa dahi, rehinli alacakl,n,n Kanun'dan do an bu hakk, kullanmas, halinde, rehin verenin mülkiyeti devretmeyi kabul etmeme gibi bir hakk, bulunmamaktad,r⁶³. Rehin veren mülkiyeti devretmek zorundad,r⁶⁴ ve T TRK m.16/1/b gere ince bu talebi yerine getirmese idari para cezas, öder. Bununla birlikte, Yönetmelik gere i tüm bu i lemler icra dairesi vas,tas, ile yap,laca , için mülkiyeti devretmemesi pratikte mümkün olmayacakt,r. Bu aç,dan bak,ld, ,nda rehin veren ifa u runa edimin kararla t,r,lmas,na göre daha dezavantajl, durumdad,r. Çünkü ifa u runa edimde (ya da muacceliyetten sonra gerçekleşle en sat,m sözle mesinde) taraflar,n anla mas, gerekmektedir⁶⁵. Ancak rehin veren aleyhine görünen bu durumun, objektif bir de erleme sonucu mal,n de erinin belirlenmesi ekindeki düzenleme ile dengelendi i kanaatindeyiz. Nitekim T TRK m.13/1 gere ince rehin hakk,n,n kurulmas, öncesinde rehin konusunun de erinin tespiti yapt,r,labilir. Ancak her halükarda, T TRK m.14/2 gere ince, temerrüt sonras, haklar,n kullan,m,nda, alacakl,n,n ba vurusu üzerine ta ,n,r,n de eri rehin verenin yerle im yerindeki sulh hukuk mahkemesince, ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel ki ilere üç gün içerisinde tespit ettirilir. Böylelikle lex commissoria yasa ,n,n kabulü ile amaçlanan rehin verenin korunmas, hususu da sa lanmaktad,r.

Bu a amada özellikle belirtmek gerekir ki, kanaatimizce rehin konusunun mülkiyetinin devrini talep ihtiyari bir hakt,r. Rehinli alacakl, dilerse bu yola gitmeyerek genel yolla rehinin paraya çevrilmesini de talep edebilir⁶⁶. Rehin veren borcun ödenmemesi halinde mal,n paraya çevrilme riskini ba tan kabul etmektedir. Bu aç,dan objektif olarak belirlenen bir de erle rehin konusunu rehinli alacakl,n,n sat,n almas, ve borcu bedel ile takas etmesi rehin verenin haklar,n, zedelememektedir.

Tespit etti imiz üzere Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ile getirilen mülkiyeti devralma hakk,n,n lex commissoria yasa , kar ,s,nda ne anlama geldi i, lex commissoria yasa ,n,n unsurlar,na ili kin görü farkl,l, ,na göre de i mektedir.

Rehin tesisi s,ras,nda rehin konusunun mülkiyetinin rehinli alacakl,ya bir bedel kar ,l, , geçece ine ili kin yap,lan anla man,n da lex commissoria yasa , kapsam,nda oldu u görü ü benimsenir ise, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu ile getirilen düzenlemenin Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemelerden farkl,l,k arz etti i sonucuna var,labilir. Kanaatimizce, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu, Türk Medeni Kanunu kar ,s,nda özel bir kanundur ve TMK m.873/2, m.949 hükümlerinde getirilen yasaktan ayr,lan bir düzenleme getirmektedir. Bu aç,dan Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu'nun bu yasa a ayk,r, bir düzenleme de il, olsa olsa buna istisna getiren bir düzenleme oldu unun ileri sürülebilir. Ancak yasak tamamen ortadan kalkm, de ildir.

⁶⁰ GÜRPINAR, s.145.

⁶¹ ARKAN, Sabih, Ticari letme Hukuku, 23. Bas., Banka ve Ticaret Hukuku Ara t,rma Enstitüsü, Ankara 2017, s.63, dn. 1.

⁶² Bkz. HELVACI (ÜLGEN, Hüseyin/KAYA, Arslan/NOMER ERTAN, N. Fusun), Ticari letme Hukuku, 6. Bas., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2019, s.244.

⁶³ Bu aç,dan Teminat lemlerine li kin UNCITRAL Yasama K,lavuzu m.80 hükmü ile farkl,la maktad,r.

⁶⁴ Mülkiyet K m.24 gere ince icra vas,tas,yla geçirilir.

⁶⁵ Ayr,ca bkz. GÜRPINAR, s.147.

⁶⁶ leri sürülebilecek görü ler için bkz. ANTALYA/ACAR, s.140 vd. Ayr,ca bkz. GÜRPINAR, s.144 vd.; HASIRCI, Hakan, ö6750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu'nun cra ve flas Hukuku Bak,m,ndan De erlendirilmesi, BAT DER, 33(2), Haziran 2017, s.218 vd.

Getirilen düzenlemenin mülkiyet hakkı, özüne dokunan bir sınırlama getirdi i kanaatinde olmadıkça, da belirtmek isteriz. Rehinli alacaklıya Kanun tarafından mülkiyeti talep etme yetkisinin tanınması, kanımızca AY. m.13'e aykırı, kıl etmemektedir. Hüküm gereğince ince,

Önemli hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırılık olamaz.

Burada Kanun ile rehinli alacaklıya tanınan bir hak bulunmaktadır. Söz konusu hak mülkiyet hakkının özünü zedelememektedir. Zira burada mülkiyet bir bedel karşılığında devredilmektedir ve bedel objektif olarak belirlenmektedir. Üstelik rehin veren rehin hakkını tesis ederken, borcunu ifa etmemesi halinde rehin konusunun sattırılarak alacaklına bu şekilde tahsil edileceğini de bilmektedir. Burada fark satış, üçüncü bir kişiye de ilde, rehinli alacaklıya yapılmamasıdır. Dolayısıyla bu durum rehin hakkı ile bağdaşmayan bir sonuç doğurmamaktadır. Üstelik alacaklı, alacaklı ile rehin konusu bedeli arasındaki farkı, rehin verene vermekle yükümlüdür. Bu açıdan ölçülülük ilkesine de aykırılık bulunmadığı görülmektedir. Zira lex commissoria yasa ile getirilme sebebi olan sömürülmeden ya da rehinli alacaklına alacaklıdan daha fazlasını elde etmesinden söz edilemez. Bu nedenle AY. m.13'e aykırılık bulunmadığı gibi, kanımızca birazdan anlatacağımız gerekçe ile yasa a aykırılık da bulunmamaktadır.

Bedel karşılığı, mülkiyetin devredilmesini lex commissoria yasa, kapsamında kabul etmeyen görüşün, açısından da aldığımız ki, Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Kanunu ile getirilen düzenleme yasak kapsamında değildir. Kanaatimizce, rehin sözleşmesi ile aynen, zamanda bir bedel karşılığında rehin konusunun devredilebileceğinin kararlarıdır, eğer rehin konusu mal piyasada rayiç bir bedeli olan bir mal ise lex commissoria yasa, kapsamında değildir. Çünkü bu durumda, rehin tesis ederken rehin veren de rehinli alacaklı, da rehin konusunun objektif olarak değerlendirilebilir durumdadır. Ticari lemlerde Taahhüt Rehni Kanunu incelendiğinde görülmektedir ki, rehin konusunun değerlendirilmesi rehin tesis edilirken de değerlendirilme uzmanlar tarafından objektif olarak tespit edilmektedir. Her ne kadar bu değerlendirilmenin derece sistemine göre rehin tesis edileceği zaman arandığı yönünde görüş bulunsada, ilerleme sisteminin kabulü halinde de en geç satış alma talebi zamanında rehin konusunun değerlendirilmesi objektif değerlendirilme uzman tarafından belirlenmelidir. Bu durumda denebilir ki, lex commissoria yasa ile engellenmek istenen rehin veren aleyhine olan koşullar en aza indirilmiştir. Araştırma ile rehlin paraya çevrilmesi halinde rehin konusunun gerçek değerlendirilmesi ile paraya çevrilmesinin pek nadir olduğu göz önüne alındığında, bu hakkın rehin veren lehine olması mümkündür. Piyasada rayiç olmayan tahakkümlerinin de objektif olarak belirlendiği bir sistemin kurulması olması, nedeniyle bu düzenlemenin lex commissoria yasa, kapsamında olmadığı görülmektedir. Rehin konusunun mülkiyetini talep etme hakkına ilişkin düzenlemeler birlikte ele alındığında, kanaatimizce taraflar arasındaki menfaat dengesinin korunduğu söylenebilir. Bu sebeple rehinli alacaklıya tanınan bu hakkın lex commissoria yasa ile aykırılık, hatta Kanun ile getirilmi bir istisna da olmadığı, çünkü bu yasa ile kapsamına girmediği sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKÇA

- ANTALYA, Gökhan/ACAR, Faruk: Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni, Aristo Yay,nlar,, stanbul 2017.
- ARKAN, Sabih: Ticari letme Hukuku, 25. Bas., Banka ve Ticaret Hukuku Ara trıma Enstitüsü, Ankara 2019.
- ARKAN, Sabih: Ticari letme Hukuku, 23. Bas., Banka ve Ticaret Hukuku Ara trıma Enstitüsü, Ankara 2017.
- ATAKAN, Murat Can: õTicari lemlerde Ta ,n,r Rehninin Sona Ermesiö, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26(2), 2018, s.397-441.
- AYANO LU MORALI, Ahu: õMülkiyet Hakk,n,n Teminat Amaçlı, Devrine Yönelik nançlı lemlerö, Yay,nlanmam, Yüksek Lisans Tezi, GSÜ, 2006.
- BAYDAK, Ecrin: Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni, Oniki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2018.
- B LG N, Hikmet: õ6750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunuõna cra- flas Hukuku Aç,s,ndan Genel Bir Bak, ö, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 31, 2017, s.619-657.
- BUDAK, Ali Cem: cra ve flas Hukukunda Kiralayan,n Hapis Hakk,n,n Kullan,ımas,, Yetkin Yay,nlar,, Ankara 2003.
- CANSEL, Erol: Türk Menkul Rehni Hukuku, C. I, Teslim artlı, Menkul Rehni, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara 1967.
- ÇAKIRCA, Seda Çi dem: Adi Alacaklar,n Rehni, stanbul 2006.
- DAVRAN, Bülent: Rehin Hukuku Dersleri, stanbul Üniversitesi Yay,nlar,, stanbul 1972.
- DEREL , Zeliha: Lex Commissoria Yasa , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dal,, 2009, Yay,nlanmam, Yüksek Lisans Tezi.
- DESSAUGES, Edouard: De la réalisation privée du gage, Imprimerie A. bovard-giddey, Lausanne 1934.
- DURAN, Arif: õTicari lemlerde Ta ,n,r Rehni Sözle mesi Taraflar,n,n Hak ve Yükümlülükleriö Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(2), 2016, s.103-118.
- ERDO MU , Belgin: õRoma Hukukunda Borcun Ayni Teminat,na Genel Bak, ö, Ümit Do anayın An,s,na Arma an, stanbul 1982.
- FOËX, Bénédict: õSûretés mobilière: un si long silence (Variations sur un air de cha-cah)ö, Colloque en l'honneur du Professeur Gilles Petitpierre, Le législateur et le droit privé, Schulthess, Genève 2006.
- FOËX, Bénédict: Le contrat de gage mobilier, Helbing & Lichtenhahn, Bâle 1997, (K,saltma: Le contrat).
- GIHA, Negib: Le pacte commissaire, Kundig, Genève 1947.
- GÖLE, Celal/AYDO AN, Gökhan: õTicari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunuõnun Ticaret Hukuku Aç,s,ndan De erlendirilmesiö, BAT DER, 33(1), 2017, s.5-51.
- GÜMÜ , M. Alper: õ6750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu Bak,m,ndan Temerrüt Sonras, Haklarö, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Sempozyumu, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 16 ubat 2018, Ankara 2018, s.199-225.
- GÜNEL, Onur Kerem: Lex Commissoria Yasa , Kar , Yay,nlar,, Ankara 1998.
- GÜRPINAR, Damla: õTicari lemlerde Ta ,n,r Rehninin Teslime Ba lı, Ta ,n,r Rehni Kurallar,ndan Ayr,lan Yönleriö, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(1), 2017, s.111-158.
- GÜRSOY, Kemal T./EREN, Fikret/CANSEL, Erol: Türk E ya Hukuku, 2. Bas., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, Ankara, 1984.
- HAMACIO LU, Esra/KARAMANLIO LU, Argun: õ6750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunuõna li kin Baz, Tespitlerö, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XIII(2), 2016, s.95-138.
- HASIRCI, Hakan: õ6750 Say,l, Ticari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunuõnun cra ve flas Hukuku Bak,m,ndan De erlendirilmesiö, BAT DER, 33(2), Haziran 2017, s.207-269.
- HELVACI, İhan: Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellik) Yasa , (MK m.788/c. 2 ve MK m.863), Alfa Yay,nlar,, stanbul 1997.
- HELVACI, İhan: Türk Medeni Kanununa Göre Sözle meden Do an potek Hakk,, On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2008, (K,saltma: potek Hakk.).
- KARADEN Z ÇELEB CAN, Özcan: Roma E ya Hukuku, 3. Bas., Turhan Yay,nevi, Ankara 2006.
- KARAGÖZ ÇOKYA AR, Havva: õRoma Hukukunda Lex Commissoria Yasa ,n,n Kapsam, ve Bu Yasa ,n Uygulama Alan,n, Daraltan lemlerö, Prof. Dr. Ayd,n Aybayõa Arma an, Vedat Yay,nlar,, stanbul 2004.
- KARAMAN, Ba ak: Roma Hukukunda Rehin Akti, Galatasaray Üniversitesi Yay,nlar,, stanbul 2008.
- KÖPRÜLÜ, Bülent/KANET , Selim: S,n,rı, Ayni Haklar, 2. Bas., Fakielteler Matbaas,, stanbul 1982-1983.
- KÖRO LU ÖLMEZ, Beril: õTicari lemlerde Ta ,n,r Rehni Kanunu Uyar,nca Ticari letme Rehniö, Türkiye Barolar Birli i Dergisi, 29(129), Mart 2017, s.261-286.
- KUNTALP, Erden: õLex Commissoria Yasa , Kavram,, Ko ullar, ve Uygulama Alan,ö, nan K,raçõa

- Arman, GSÜ Yayınları, 1, s.151-162.
- MAKARACI BA AK, Aslı: Taşınır Rehni Sözleşmesi, On İkinci Levha Yayınları, İstanbul 2014.
- NARBAY, Afak/Yıldız, M. Enes: Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde Ticari İhtisat Rehlinde Rehlinli Taşınır Sicilinin Diğer Sicillerle İlgili Kişi Üzerine Değerlendirme, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, XXXIV(4), 2018, s.37-90.
- ÖZ, Sefer: Ticari İhtisatlerde Teslimsiz Tescilli Taşınır Rehni, Türkiye Bankalar Birliği Dergisi, S.100, Mart 2017, s.3-31.
- ÖZMAN, Kemal/SELÇUK, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: Eya Hukuku, 20. Basım, İstanbul 2017.
- ÖZTÜRK, A. Tahir/DOĞRUSÖZ, M. Edip: Rehin Hukuku, Ulucan Matbaası, Ankara 1982.
- ÖZ, Turgut: Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni Kanunu İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(2-3), 2017, s.151-186.
- POROY, Reha/YASAMAN, Hamdi: Ticari İhtisat Hukuku, 18. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- ROSSEL, Virgile/MENTHA, F.H.: Manuel de droit suisse, droit réel autres que la propriété,- possession- registre foncier, T. III, Payot, Lausanne 1930.
- SAYMEN, Ferit Hakkı/ELBR, Halid Kemal: Türk Eya Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1963.
- SAYMEN, Eya Hukuku, 2. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, (Kısaltma: Eya Hukuku).
- SAYMEN, Lale A.: Lale: Alacak Rehni, Türkiye Bankası, Vakıf, Yayınları, Ankara 1990, (Kısaltma: Alacak Rehni).
- STEINAUER, Paul-Henri: Les droits réels, Tome III, 3. Ed., Stämpfli Verlag AG, Berne 2003, (Kısaltma: Tome III).
- ENOCAK, Kemal/KAHRAMAN, Zafer/TUNCER KAZANCI, Dil/ÖCAL APAYDIN, Bahar: Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- TEMAMOLU, Bağı: Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Seçkin Yayınları, Ankara 2017.
- TEKNAY, S.Sulhi: Menkul Mülkiyeti ve Şerh, Ayni Haklar, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994.
- TUNÇ YÜCEL, Müjgan: Banka Alacakları Şerhine Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi, On İkinci Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- UMUR, Ziya: Roma Hukuku: Eya Hukuku (Ayni Haklar), Filiz Kitabevi, İstanbul 1983.
- UTKU, Doruk: Şerh Hakları Rehni, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- ÜLGEN, Hüseyin/HELVACI, Mehmet/KAYA, Arslan/NOMERERTAN, N. Füsün: Ticari İhtisat Hukuku, 6. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- VELDEDEOLU, Hıfzı, Veldet: Medeni Hukuk, Umumi Esaslar, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Miras Hukuku, Eya Hukuku, İstanbul 1969.
- WIELAND, C.: Çeviri: Hakkı Karafaklı: Kanuni Medenide Ayni Haklar, 2. Cilt, 2. Basım, Ankara 1949.
- YILMAZ, Ejder: Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni Kanununa Göre Rehlinli Alacakları Şerh, Tahsil Etme Yolları, Ticari İhtisatlerde Taşınır Rehni Sempozyumu, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 16 Ocak 2018, Ankara 2018, s.227-261.